

Pòrtic

Carles Mundó

El referèndum inevitable

Del judici endavant

3a edició

Carles Mundó

El referèndum inevitable

Del judici endavant

Primera edició: novembre del 2019
Segona edició: desembre del 2019
Tercera edició: desembre del 2019

© Carles Mundó Blanch, 2019

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions, SLU, Pòrtic
Av. Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-456-5
Dipòsit legal: B. 25.151-2019

Fotocomposició: gama, sl

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre
té la qualificació de paper ecològic i procedeix
de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les
sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

SUMARI

PRESENTACIÓ	11
1. EL JUDICI	17
Comença el judici	17
Les qüestions prèvies	22
La rèplica de les acusacions	34
Els interrogatoris	40
Els testimonis	67
Els pèrits	114
Els vídeos i els documents	122
Els informes finals	124
Les últimes paraules	130
2. LA SENTÈNCIA	137
Condemnats	137
El globus punxat de la rebel·lió	141
Les famílies: una condemna sense judici ni sentència	154
Una icona per a la història de Catalunya	157
Una llosa per a la història d'Espanya	160

3. EL CAMÍ RECORREGUT	167
O referèndum o referèndum	167
El fracàs de l'Estatut	170
« <i>Catalunya se está yendo</i> »	173
Del 10% al 48% en menys d'una dècada	176
Els resultats del processisme	178
La qüestió interna de la qual parla mig món	179
4. EL DIAGNÒSTIC	183
L'èxit de l'1 d'octubre i el càlcul de les pròpies forces	183
L'esperit del 3 d'octubre	186
El discurs del rei	188
Els ingredients de la unitat estratègica	191
Assumir la complexitat	193
L'Everest com a metàfora	196
El recorregut de la via unilateral	198
El diàleg com a bandera	200
Quina és la Catalunya del 80%?	204
L'Espanya reactiva i el discurs de l'odi	206
5. LES CONDICIONS PER GUANYAR	209
Una majoria inapel·lable	209
L'independentisme a dues velocitats	211
Del referèndum impossible al referèndum inevitable	213
El bon govern i el paper clau dels ajuntaments	218
Mobilitzar-se i explicar-se més i millor	221
El reconeixement internacional	226
La importància dels lideratges	230
En defensa de la política	233
Moral de victòria	238

1

EL JUDICI

Comença el judici

El començament del judici s'ha fet esperar. Després de mesos d'incerteses i prediccions fallides, el 12 de febrer de 2019 entrem a la sala de plens del Tribunal Suprem, a la plaça de la Villa de París de Madrid, per iniciar quatre mesos interminables de sessions. A les deu del matí, el president del Tribunal, el magistrat Manuel Marchena, pronuncia les primeres paraules adreçant-se a l'auxiliar judicial: «*Dé la orden de audiencia pública*». Abans d'això, han entrat els nou presos a la sala, que s'han llevat a les sis del matí a la presó de Soto del Real i a Alcalá Meco. Tots som conscients que és un moment de gran impacte per a la immensa majoria dels ciutadans, que fa molts mesos que no els ha vist ni sentit.

En Jordi Cuixart, president d'Òmnium Cultural, i en Jordi Sánchez, expresident de l'Assemblea Nacional Catalana, van entrar a la presó el 16 d'octubre de 2017 i encara no n'han sortit. El vicepresident Oriol Jun-

queras i el conseller Quim Forn hi van entrar el 2 de novembre de 2017 i tampoc han tornat més a casa. La resta, la presidenta del Parlament, Carme Forcadell, la consellera Dolors Bassa i els consellers Raül Romeva, Jordi Turull i Josep Rull, també són a la presó. Com la consellera Meritxell Borràs i jo mateix, els consellers vam entrar-hi el 2 de novembre de 2017 per ordre de la magistrada de l'Audiència Nacional, Carmen Lame-la, després de la querella presentada per la Fiscalia General de l'Estat. Hi vam passar 33 dies, fins al 4 de desembre. L'exconseller Santi Vila també hi va passar una nit, però l'endemà mateix va poder sortir pagant una fiança.

Per a mi, pensar en aquells dies és recordar els pas-sadissos i els calabossos de l'Audiència Nacional. No oblidarem mai com, cap a les cinc de la tarda, ens van cridant d'un en un per notificar-nos la resolució de la magistrada. El primer cridat va ser l'Oriol Junqueras i ens vam quedar atònits quan, en obrir-se la porta per-què entrés el següent, ell ja no era a dins. Era camí del calabós i, l'un darrere l'altre, seguiríem els mateixos pas-sos. Veure bona part del Govern de Catalunya entrant al calabós és impossible d'esborrar de la memòria.

La setmana següent, el 9 de novembre, la presidenta Forcadell i els membres de la Mesa Anna Simó, Lluís Corominas, Lluís Guinó i Ramona Barrufet havien anat a declarar davant el Tribunal Suprem. El magistrat ins-tructor, Pablo Llarena, va decretar presó sota fiança per

a la presidenta, que va haver de passar una nit entre reixes fins que es va poder fer efectiu el pagament dels 150.000 euros imposats. La resta van quedar en llibertat sota fiança de 25.000 euros.

Desgraciadament, quan mesos més tard es va dictar la interlocutòria de processament, cinc d'ells van tornar a entrar a la presó per ordre del magistrat Pablo Llarena, el 23 de març de 2018, acusats de rebel·lió i desobediència. Aquell mateix dia havia de comparèixer al Tribunal la Marta Rovira, que a primera hora del matí va fer pública una carta en què explicava que havia marxat a l'exili, i des de llavors és a Ginebra, on també hi ha Anna Gabriel, exdiputada de la CUP, acusada de desobediència. El camí de l'exili també l'havien pres el president Carles Puigdemont i els consellers Toni Comín, Clara Ponsatí, Meritxell Serret i Lluís Puig, els tres primers acusats de rebel·lió i desobediència, i els dos darrers acusats de malversació i desobediència. També la Meritxell Borràs, en Santi Vila i jo vam quedar processats per malversació de fons públics i desobediència, amb una petició de 7 anys de presó i 16 d'inhabilitació cadascun.

* * *

Els presos fan bona cara. El primer que he fet és un petó a la Carme Forcadell. Des que vaig sortir de la presó d'Estremera no he deixat de visitar-los regularment, al-

menys un cop al mes, mentre han estat a Estremera, Soto del Real, Alcalá Meco, i des que van retornar a Catalunya no he deixat de veure'ls a Lledoners (Sant Joan de Vilatorrada), a Puig de les Basses (Figueres) i a Mas d'Enric (el Catllar).

L'emoció i el neguit es barregen. I encara més quan *doña* Piedad, l'auxiliar del Tribunal, complint l'ordre donada per Marchena, fa entrar a la sala els familiars i els convidats. Somriures nerviosos i molta emoció omplen la immensa estança on es farà el judici. També entren les autoritats, entre les quals hi ha el president de la Generalitat, Quim Torra, el conseller Damià Calvet i la consellera de Justícia, l'estimada Ester Capella, que va agafar el relleu del Departament que vaig tenir l'honor de dirigir fins que l'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola ens va expulsar del Govern de Catalunya. A tots ells els havia pogut saludar abans d'entrar a la sala.

D'aquell instant en va quedar la foto feta per Emilio Naranjo, fotògraf de l'Agència EFE, en què es veu bona part dels que estem asseguts al banc dels acusats girant-se cap enrere, mirant en direcció al públic, alguns —entre ells l'Oriol Junqueras i jo mateix— mirant endavant o en Santi Vila, amb el cap alçat, observant les pintures del sostre, que en les setmanes que van venir tots ens vam acabar aprenent de memòria. L'anatomia d'aquell instant —com diria Javier Cercas quan va fer servir aquesta metàfora per explicar el cop d'estat pro-

tagonitzat pel tinent coronel de la Guàrdia Civil Tejero al Congrés dels Diputats— va generar rius de tinta i interpretacions metafòriques de tota mena. Sorpren que d'un instant aleatori, immortalitzat per una fotografia, se'n puguin treure tantes conclusions i allegories perquè només recull un moment fugaç. Eren moments d'espera i tots ens estàvem ubicant en aquell nou espai i no tots vam advertir al mateix moment que començava a entrar públic a la sala. Si l'opinió dels que sortim a la foto té cap valor, creieu-me que qualsevol lectura que se'n faci és del tot voluntarista perquè la mateixa fotografia feta dos segons abans o dos segons després seria del tot diferent.

A la sala, l'ambient és de serenitat, però amb el neguit propi de la transcendència del moment. Viure la història en directe fa que es relativitzi el valor històric que pugui tenir la imatge de veure bona part del Govern de Catalunya, la presidenta del Parlament i els líders de dues entitats civils asseguts davant el Tribunal Suprem espanyol enfrontant-se a un judici amb acusacions de rebel·lió, malversació i desobediència. Segurament això només s'explica per la necessitat de sobreviure a l'adversitat, però vist com a espectador i no com a protagonista és innegable que aquest és un episodi que formarà part de la història política de Catalunya i d'Espanya.

Arribant a l'edifici del Suprem, mitja hora abans de les deu del matí, l'hora prevista per a l'inici del judici, topo amb un núvol de periodistes que em pregunten

per l'estat d'ànim davant d'allò que està a punt de començar. Serenitat i tranquil·litat va ser la resposta sincera. La convicció de no haver comès cap dels delictes pels quals se'ns acusa dona, sortosament, una enorme tranquil·litat d'esperit. A més de molta premsa, hi ha alguns amics i companys, entre ells el vicepresident Pere Aragonès, amb qui ens fem una abraçada. I també hi ha un centenar de ciutadans fent un passadís fins a la porta d'entrada. És un públic que se m'adreça al crit de «¡Viva España!». També, amb to d'insult, em criden «¡Golpista!» i «¡Independentista!». Intueixo que el segon és, per a ells, un insult molt més punyent.

Les qüestions prèvies

La sala de plens del Tribunal Suprem és un espai fred, per la decoració de marbre fosc, metalls daurats i un entapissat granat, però també perquè en ple mes de febrer hi ha l'aire condicionat en funcionament. Això farà que a partir d'aquell dia vinguem abrigats a la sala. De fet, en Jordi Cuixart, a qui vaig tenir davant durant les cinquanta-dues sessions que vam estar asseguts al banc dels acusats, va estar pràcticament tot el judici amb l'abric posat, i la Meritxell Borràs, que durant el primer matí seia a l'extrem del banc, a la tarda es va asseure al mig, entre el Santi Vila i jo, per intentar resguardar-se de l'aire que corria pel passadís.

El torn de qüestions prèvies —que serveix per plantejar al Tribunal aquells aspectes processals que poden haver vulnerat drets fonamentals dels acusats, que poden generar indefensió o que poden suposar la nul·litat del procediment— el comença l'Andreu Van den Eynde, l'advocat d'Oriol Junqueras i de Raül Romeva, vicepresident i conseller d'Economia el primer, i conseller d'Exteriors el segon. A Junqueras, la Fiscalia li demana 25 anys de presó per rebel·lió i l'Advocacia de l'Estat 12 i mig per sedició. A la resta que són a la presó, la Fiscalia els demana entre 16 i 17 anys de presó, i l'Advocacia sol·licita 11 anys de presó, pels mateixos delictes. Durant el judici van donar suport a l'Andreu les advocades Laia Altayó i Estefania Torrente.

A l'Andreu el conec des dels anys de la facultat. Tots dos vam estudiar dret a la Universitat Pompeu Fabra, a mitjans dels anys noranta; vam ser de les primeres promocions d'aquella universitat que tot just començava a caminar. A més d'estudis, també vam compartir inquietuds polítiques entorn del BEI, el Bloc d'Estudiants Independentistes, juntament amb altres amics, com en Josep Maria Jové i en Sergi Sabrià, que més endavant s'han implicat a fons en política. Ser independentista a la universitat fa vint-i-cinc anys era un punt exòtic, perquè en aquell moment les opcions polítiques independentistes amb prou feines assolien el deu per cent dels vots quan hi havia eleccions al Parlament. L'Andreu Van den Eynde llavors ja volia ser advocat pena-

lista, i la seva vocació i passió pel dret eren molt evidents. Es va formar al costat de Luis del Castillo, un advocat admirat per tots, traspassat fa pocs mesos, que era un defensor incansable dels drets humans.

En la seva primera intervenció, explica que no es pot criminalitzar la dissidència i que la discrepància no es pot afrontar utilitzant el dret penal. També fa una defensa del dret a l'autodeterminació, subratllant que és una opció legítima i democràtica. Des del primer moment, i també al llarg de tot el judici, intentarà demostrar que ens trobem davant d'una *causa general*, que té com a finalitat perseguir una idea i un moviment polítics i no pas enjudiciar uns fets concrets o una conducta individual.

Certament, la divisió en quatre tribunals diferents per jutjar uns mateixos fets absolutament connectats entre ells és, des del punt de vista processal, incompreensible i injustificable. El Govern, la presidenta del Parlament i els líders de les entitats civils, al Tribunal Suprem; la cúpula dels Mossos d'Esquadra i del Departament d'Interior, a l'Audiència Nacional; els diputats i els antics membres de la Mesa del Parlament, al Tribunal de Justícia de Catalunya; i la resta d'investigats i acusats d'organitzar el referèndum de l'1 d'octubre, al jutjat d'instrucció número 13 de Barcelona. A més, cal afegir-hi els cinc processats pel jutjat d'instrucció 15 de Barcelona, encausats per haver format part de la Sindicatura Electoral durant el referèndum. En total, una

seixantena de persones relacionades amb uns mateixos fets, que si les haguessin fet seure a totes davant el mateix Tribunal, en un judici que s'hauria allargat molts mesos més, hauria estat més evident encara que s'estava perseguint una opció política legítima.

El segon advocat que intervé és Xavier Melero, que defensa els interessos de Quim Forn, el conseller d'Interior. Arriba al judici amb l'etiqueta de ser qui farà una defensa més *tècnica*. Les setmanes prèvies al judici s'havia generat una mena de travessa per catalogar les defenses com a tècniques o com a polítiques. Francament, sempre m'ha costat entendre aquesta distinció perquè la defensa d'una acusació de rebellió, un delictes intrínsecament polític, fa inevitable haver d'utilitzar arguments emmarcats en la política per formular els termes de la defensa. I, al mateix temps, és innegable que tots els advocats han de fer servir la tècnica processal per treure el màxim partit a favor de les seves tesis. Per aquest motiu, la distinció entre defensa política o tècnica em sembla que té recorregut en el debat públic i en el debat periodístic, segurament per emfatitzar un perfil o un altre, però un cop a la sala del judici em sembla difícil d'establir.

Certament, en la primera intervenció, Melero s'esforça a desmarcar-se de la majoria de defenses que subratllen els aspectes més polítics, però sobretot s'esforça a relativitzar aquells aspectes que poden ser motiu de qüestionament al Tribunal en relació amb la vulneració

de drets com el de defensa. Dir que afrontaria aquest judici en els mateixos termes que ho faria si es tractés d'una acusació per alcoholèmia va ser una comparació que va generar un cert estupor. Però val a dir que Xavier Melero va fer un bon judici: tenia ben clar el que volia explicar al Tribunal i va aconseguir destacar en molts dels interrogatoris a testimonis que hi va haver durant els quatre mesos de judici.

Abans d'acabar la primera sessió del matí és el torn de Jordi Pina, l'advocat de Jordi Sánchez, Jordi Turull i Josep Rull, que té el suport dels companys Ana Bernaola i Francesc Homs. Pina fa una intervenció llarga, en un to poc apassionat, que aprofita per denunciar algunes qüestions que contaminen la neutralitat del Tribunal, com ara que part dels magistrats que van admetre a tràmit la querella són els mateixos que avui seuen a l'estrada per jutjar els acusats. Recorda que per aquest mateix motiu, uns anys abans l'exjutge Baltasar Garzón —jutjat per prevaricació per haver volgut investigar causes del franquisme— va aconseguir que es recusés una part del Tribunal. En aquesta ocasió, el criteri de la sala va ser diferent. Com la resta de companys, esgrimeix un rosari d'arguments importants, insistint que el dret penal no pot servir per resoldre les qüestions que pertanyen al terreny de la política.

A les dues del migdia es fa un recés per dinar. Als passadissos del Suprem es comenten les primeres hores de judici i els periodistes que el segueixen per televisió

en una sala annexa pregunten, com és lògic, per tot el que no es veu, i estan molt interessats a conèixer detalls sobre sentiments i gestos dels acusats.

El mòbil treu fum, amb centenars de missatges d'ànim d'amics, coneguts i saludats, que sense cap mena de dubte són molt d'agrair. La indignació i la impotència són dos sentiments que es barregen en aquests missatges. Tothom està colpit de veure a la pantalla els nou acusats que des de fa mesos, dins la presó, eren invisibles.

Els presos es queden a dinar en una sala habilitada al mateix edifici del Tribunal Suprem. Intento, sense èxit, compartir l'estona del dinar amb tots ells, però no m'ho permeten, fins i tot aclarint que el meu dinar ja me'l procuraria jo mateix. Per això, com la Meritxell Borràs o en Santi Vila, hauré de sortir a dinar a fora.

Aquell primer dia dinem amb uns quants amics, amb alguns dels advocats, amb la consellera de Justícia, l'Ester Capella, i amb la meva dona, l'AnnaMarta. Un dinar que recordaré, no tant per ser el primer, sinó per la indigestió que em va provocar alguna cosa de les que vaig menjar en un restaurant italià, prop del Suprem. A la sessió de la tarda vaig haver de sortir fins a tres vegades de la sala, cosa que en el context d'aquella litúrgia i amb tanta novetat en poques hores, em va suposar un autèntic tràngol per haver-me d'aixecar enmig de tota la sala.